

Politik och kommunikation
Hannes Borg, 08-677 27 04

Klimat- och näringslivsdepartementet

103 33 Stockholm

E-post: kn.remissvar@regeringskansliet.se

Kopia till: kn.e.remissvar@regeringskansliet.se

Remiss av promemorian Förslag om nya energipolitiska mål - KN2023/04578

Energiföretagen Sverige samlar och ger röst åt omkring 400 företag som producerar, distribuerar, säljer och lagrar energi. Vårt mål är att utifrån kunskap, en helhetssyn på energisystemet och i samverkan med vår omgivning, utveckla energibranschen – till nytta för alla.

Sammanfattning

- Energiföretagen tillstyrker ett nytt planeringsmål och ett nytt mål för leveranssäkerheten.
- Energiföretagen vill belysa sektorskopplingen mellan el- och värmesystemet och framhålla potentialen för vätgasen.
- Energiföretagen efterlyser en tydligare vision för den gröna omställningen och industrins konkurrenskraft.
- Energiföretagen förespråkar att planeringsmålet för 2045 kompletteras med ett delmål på medellång sikt, lämpligen 2030.
- Energiföretagen understryker att kostnader för att stärka leveranssäkerhet bör belysas. Kostnader för ökad beredskap på energiområdet bör bekostas av staten.
- Energiföretagen tillstyrker att målet för energieffektivisering ses över. I samband med detta bör EU:s direktiv för energieffektivitet och dess påverkan på Sverige belysas.

Övergripande synpunkter

Energiföretagen Sverige tillstyrker ett nytt planeringsmål och ett leveranssäkerhetsmål. Dessa är i linje med vad stora delar av energibranschen och näringslivet efterfrågar. Energiföretagen bejakar regeringens bedömning att en tidsmässig nedbrytning av den kvantitativa bedömningen bör göras, men efterlyser här ett politiskt satt delmål på medellång sikt.

Promemorian benämns "nya energipolitiska mål" men de föreslagna målen berör endast elsystemet. Sektorskopplingen bör belysas i kommande proposition liksom värmens betydelse för att avlasta elsystemet. Förslagen i den fjärr- och kraftvärmestrategi som överlämnades till regeringen 21 december kan skapa förutsättningar för såväl mer elproduktion som ökad försörjningstrygghet och beredskap.

Vätgasens roll och potentiella betydelse för det framtida energi- och elsystemet berörs ej i promemorian och bör belysas. Vätgas har potential att bidra med betydande flexibilitet till elsystemet. Därtill är den en del av den gröna omställningen med t.ex. nya satsningar på syntetiska bränslen för flyg och sjöfart. Utöver vätgas finns även en snabb utveckling av annan teknik i form av lager och styrning inom till exempel transportsektor som kan ha en betydande roll för att främja leveranssäkerhet och stabil energianvändning. Såväl kunder som producenter kan bidra med nya lösningar för att bidra ett jämnare effektuttag.

Övergripande mål och visioner för den gröna omställning som beskrivs saknas. Energiföretagen efterfrågar en tydligare vision av vad som avses med svensk konkurrenskraft och den gröna omställningens syfte.

Ett bredare hållbarhetsperspektiv saknas. Promemorian adresserar en rad utmaningar för svensk energiförsörjning men tar inte upp de målkonflikter som finns. Såväl ekologisk som social hållbarhet kan få stor påverkan av promemorians föreslagna mål och ett bredare hållbarhetsperspektiv kan adresseras.

Detaljerade synpunkter

2 Planeringsmål för elsystemet

Förslag: Planeringen av det svenska elsystemet ska ge förutsättningar att leverera den el som behövs för en ökad elektrifiering och för att möjliggöra den gröna omställningen.

Bedömning: Regeringen ser för närvarande att Sverige bör planera för att kunna möta ett elbehov om minst 300 TWh år 2045.

Kommentar:

Energiföretagen tillstyrker ett planeringsmål för elsystemet. En kraftig utbyggnad av energisystemet kommer att krävas för att klara Sveriges klimatmål och genomföra omställningen av industri och transporter, och ett planeringsmål ger ökad tydlighet och förutsägbarhet gentemot energisystemets olika aktörer. Regeringens bedömning om ett elbehov om minst 300 TWh år 2045 är förknippat med osäkerheter, men i linje med Energiföretagens och andra aktörers bedömningar.

Energiföretagen instämmer i behovet av en kontinuerlig uppföljning för att adressera osäkerheterna med det föreslagna planeringsmålet.

Regeringens bedömning motiveras i promemorian med att klara den gröna omställningen. Här efterlyser Energiföretagen en tydligare vision om vad den gröna omställningen syftar till. En grön omställning innebär att Sverige klarar sina klimatmål om nettonollutsläpp till 2045, men även betydande möjligheter till nya industrier, exportmöjligheter, och arbetstillfällen och en stärkt välfärd. Vad är den övergripande visionen för svensk industri och grön omställning? Energiföretagen presenterade den 9 november 2023 en "Handlingsplan för klimat- och energiomställning". I denna uttrycks att ett planeringsmål bör grunda sig på en vision för Sveriges samhällsutveckling där koldioxidneutralitet kombineras med att ett mål för svensk konkurrenskraft uttrycks, till exempel att Sverige skall vara en ledande grön industrination. Detta mål skulle då vara en viktig styrande parameter.

Uppföljning och delmål

Av vikt är en kontinuerlig uppföljning och bedömning av insatser för att nå målet, vilket anges i promemorian. 2045 är ett långsiktigt mål. Energiföretagen instämmer i denna bedömning, men förordar även att delmål sätts upp på medellång sikt, lämpligen 2030. Även om uppföljning av relevanta myndigheter, bedömningar av målnivåer och insatser kan driva på utvecklingen är ett politiskt satt mål mer styrande för att få fram de verktyg som krävs för omställningen.

Av vikt är även att målet bryts ner i tid och att även uppskattningar görs ur ett svenskt geografiskt perspektiv. Här är det positivt att Svenska Kraftnät bör få i uppdrag att analysera och bedöma var nya elproduktionsförmågor och flexibilitetresurser bör upprättas.

Planeringsmålet skall följas upp regelbundet och såväl det kvantitativa målet som verktyg och åtgärder för att nå det skall bedömas och föreslås. För energibranschen som har långa investerings- och planeringshorisonter är det av stor vikt att denna uppföljning sker öppet och transparent.

Likaså är det angeläget att åtgärder sker i närtid. Bristande ledtider, processer och incitament för att bygga nya anläggningar och nät innebär att målnivån om 300 TWh till 2045 som regeringen anger inte kommer att nås om inte dessa processer snabbas på. Även ledtider och lagstiftningsprocesser för att ta fram nya åtgärder och verktyg är omfattande och reformer bör adresseras i närtid. Om det inte finns tilltro till att den rådande kapacitetsbristen kan åtgärdas i närtid riskerar industrins omställningssatsningar att utebli eller flyttas ut ur landet.

Regional planering

Den regionala nivån och planeringen framhålls som viktig i promemorian. Planeringen framhålls som ett sätt att analysera och samordna behov. Här finns en utmaning med en stor mängd olika aktörer som har olika roller och ansvarsområden. Att det sker en samordning är därför av vikt. En samordnande funktion, *Elförsörjningsrådet*, bereds för närvarande på Regeringskansliet. En rådsfunktion där branschen ges medverkan är positiv. Vilken roll och sammansättning ett sådant råd får behöver därför förtydligas. Även hur det regionala planarbetet knyter an till verktyg och åtgärder är oklart. Om det konstateras briser i energiförsörjningen i det regionala planarbetet, hur adresseras dessa och av vem?

3 Leveranssäkerhetsmål för elsystemet

Förslag: Det svenska elsystemet ska ha förmågan att leverera el där efterfrågan finns, i rätt tid och i tillräcklig mängd, i den utsträckning det är samhällsekonomiskt effektivt. Omotiverade hinder i elsystemet ska undanröjas för att skapa förutsättningar för en effektiv marknad som främjar konkurrenskraftiga priser.

Bedömning: Svenska kraftnät bör få ett övergripande ansvar för uppföljningen av leveranssäkerhetsmålet och för att vidta eller föreslå nödvändiga åtgärder.

Kommentar:

Energiföretagen tillstyrker ett leveranssäkerhetsmål för elsystemet. Regeringen lyfter i promemorian fram ett antal förmågor som elsystemet skall ha såsom ö-drift, dödnätsstart och förmågan att tillgodose totalförsvarets behov av elförsörjning. Dessa förmågor skall följas upp genom ett antal indikatorer som skall följa bland annat resurstillräcklighet och kostnad för kund. Hur dessa indikatorer tas fram och vad de omfattar kan få stor betydelse.

Kostnader

Energiföretagen vill framhålla att stärka förmågor kommer med en ökad kostnad. Det är utifrån promemorians beskrivning svårt att bedöma hur dessa förmågor skall avgränsas och hur omfattande de blir. Till exempel ö-drift kan bli mycket kostsamt på en regional nivå. Alla regioner och verksamheter torde inte ha samma behov av ö-drift. Skall förmågan omfatta en hel region eller specifika punkter eller verksamheter? Här måste en samhällsekonomisk analys föregå en kravställning på förmågor. De indikatorer som tas fram för att göra en uppföljning av målet om leveranssäkerhet bör även omfatta kostnader.

Finansiering

Robusthet och resiliens inom energiområdet och de förmågor som lyfts fram i promemorian är viktiga förmågor för totalförsvaret och en del av höjd beredskap. Det är samtidigt det privata näringslivet och energibranschen som bygger denna förmåga. Detta kräver en balans mellan utbyggnad i fredstid och nationell säkerhet i krigs- och kristid. Staten bör fortsatt bära huvudansvar för försörjningsberedskapen och dess finansiering. Regleringen av privata företags beredskap bör huvudsakligen regleras genom strömlinjeformade avtal, då de till stor del hanterar viktiga samhällsfunktioner för totalförsvaret. Dagens elberedskapsmedel räcker dock inte till för att säkerställa alla de nyttor som behövs i ett modernt totalförsvaret. Det finns därför ett behov av statlig finansiering av civila försvaret i utvecklingen av totalförsvaret. Ytterligare ambitionshöjningar bör ej skjutas över på kundkollektivet genom ytterligare höjningar av elberedskapsavgiften utöver de förslag på kraftiga höjningar som för närvarande är ute på remiss, utan skattefinansieras.

Ansvar och roller

DSO/Regionnätsföretag pekas ut som en aktör med ett ökande ansvar för leveranssäkerheten. Detta är idag ej tydligt definierat i lagstiftningen och behöver

förtydligas. I dagsläget är utbyggnadstakten av elnätet för långsam för att möta den gröna omställningens pågående och kommande behov, och den nuvarande reglermodellen är en del av detta.

Geografisk placering av civilområden motsvarar inte elnätstrukturen eller dagens el-samverkansområden. Energiföretagen ser problem med överlapp och planering där energibolag verkar i flera områden. Hur samverkan ska gå till mellan beredskapssektorerna och de civila områdena bör förtydligas.

Elpris och volatilitet

Energiföretagen instämmer i promemorians beskrivning att en god tillgång till el till ett konkurrenskraftigt pris är central för samhällets fortsatta elektrifiering och för näringslivsutveckling, liksom att såväl utnyttjandet av befintliga elproduktionsresurser och nät, liksom utbyggnad sker på ett samhällsekonomiskt effektivt sätt. Den gröna omställningen förutsätter en god tillgång till el till konkurrenskraftiga priser. Om dessa förutsättningar ej finns riskerar aviserade industrisatsningar i Sverige att utebli.

Regeringen lyfter i promemorian fram att allt för stor prisvolatilitet är skadlig för samhällsekonomin och investeringsviljan.

Energiföretagen instämmer i regeringens ambition att uppdra åt en relevant myndighet att följa prisvolatiliteten på elmarknaden samt att se över om tillräckliga verktyg finns på plats för att marknadens aktörer ska kunna hantera volatiliteten. Här vill vi särskilt lyfta fram behovet av likvida och transparenta handelsplatser.

Samtidigt ger prisvolatilitet i sig ett incitament för marknadsaktörer och energibranschen att ta fram nya åtgärder och verktyg för kunderna att hantera prisvolatilitet och begränsa denna. En första prioritering bör vara att undanröja hinder för sådana åtgärder.

Den utredning som presenterades den 26 januari, Ett elsystem med tydligt systemansvar, hög leveranssäkerhet och långsiktiga planeringsförutsättningar (Dir. 2024:12) kan bidra till att utveckla elmarknaden med nya möjligheter till sådana åtgärder vilket är välkommet.

4 Energieffektiviseringsmål

Bedömning: Sveriges mål för energieffektivisering bör ses över i syfte att tydligare främja en samhällsekonomiskt effektiv användning av energi och ett effektivt utnyttjande av energisystemet som bidrar till den gröna omställningen.

Kommentar:

Energiföretagen instämmer i behovet av att se över dagens energieffektiviseringsmål. Dagens mål riskerar att sätta restriktioner för ny elproduktion, vätgasbaserade elektrobränslen och elektrifieringen av industrin. I förlängningen kommer energieffektiviseringsmålet då att stå i konflikt med den gröna omställningen.

Energiföretagen efterlyser en analys i denna översyn av hur direktivet för energieffektivitet, EED, påverkar Sveriges gröna omställning för att möta det övergripande klimatmålet till 2045. EED är styrande över svenska mål och enligt kraven i EED skall EU och därmed Sverige reducera sin slutliga energianvändning till 2030 jämfört med 2020. En ny nationell målformulering måste stå i överensstämmelse med EED. Det föreslagna energipolitiska planeringsmålet står här i konflikt med EED.

Energimyndigheten har i mitten av januari presenterat underlag inför genomförandet av artikel 4 om energieffektivitetsmål i EED. Enligt rapporten finns möjligheter att ta särskild hänsyn till nationella omständigheter eller tillkommande industriprojekt, vilket myndigheten rekommenderar.

Energiföretagen förespråkar att en sådan hänsyn tas, och att ytterligare svenska åtgärder för att möta EU:s mål om energieffektivisering skall genomföras med så kostnadseffektiva styrmedel som möjligt och föregås av konsekvensanalyser. Energimyndigheten befarar dock att detta kommer vara otillräckligt och att det finns en överhängande risk att EU-kommissionen kommer att korrigeras det svenska bidraget till en högre nivå för att garantera uppfyllelse av unionsmålet. I grunden anser Energiföretagen att detta visar på det orimliga i den nuvarande målkonstruktionen i EED med ett övergripande takmål för EU:s samlade energikonsumtion. Energiföretagen anser därför att svenska regeringen måste verka för en översyn av EU:s energieffektiviseringsmål där det kontraproduktiva takmålet för EU:s samlade energianvändning slopas inför att mål för 2040 tas fram, i syfte att skapa rimliga förutsättningar för industrins elektrifiering.

5 Konsekvensanalys

Regeringen anger att ett leveranssäkerhetsmål kan indirekt påverka vilka kraftslag som byggs ut. Leveranssäkerhetsmålet är utformat för att främja de förmågor som stödjer elsystemet, inte specifika kraftslag.

Energiföretagen instämmer i att det är de förmågor som energi- och elsystemet efterfrågar som skall främjas, inte enskilda tekniker i sig. Dessa kan nås via olika åtgärder och främjas genom olika regulatoriska förändringar och styrmedel. Energiföretagen vill därför understryka vikten av ett teknikneutralt förhållningssätt och att hinder för alla slags elproduktion, nät, nya tjänster och energilager undanröjs. Detta kräver en aktiv politik och insatser i närtid. Med dagens omställningstakt kommer klimatmålet 2045 inte att nås.

Riksrevisionen lämnade i rapporten Statens åtgärder för utveckling av elsystemet (RiR 2023:15) omfattande kritik mot statens tidigare agerande när det gäller åtgärder på energiområdet. Energiföretagen ser med de föreslagna energipolitiska målen en möjlighet att skapa en mer genomarbetad och långsiktig energipolitik med väl beredda och analyserade åtgärder.

Åsa Pettersson
VD Energiföretagen Sverige